

Geçen ayki başyazımızda, ülkede gelişen toplumsal hareketin, geleneksel siyasal kurumları zorladığını, örneğin parlamentonun geçmişteki fonksiyonunu artık yerine getiremediğini söylemiş-tik.

Bu durum siyasal ilginin daha aktif biçimler altında sürekli artmasından olduğu kadar, bizzat siyasal partilerin oluşturduğu parlamento aritmetiğinin de sonucudur. Kuşkusuz bu aritmetik ülke egemen sınıflarının bunalımını aksettirmektedir. 1975 seçimlerinden sonra başkan seçimlerinde doğan ihtilâf yüzünden uzun süre çalıştırılmayan meclisler, daha sonra bütçeyle meşgul oldular. Bu arada CHP'nin ünlü Mobilya olayı ile ilgili olarak Demirel hakkında soruşturma açma gibisinden girişimleri de Meclis çalışmalarına girmeyen AP'lilerce engellendi. (Okurlarımız bu meclis içinde engellemelerin son yıllarda sık sık yapıldığını hatırlayacaklardır.) Oysa aynı dönemde ülkede siyasal çatışmalar hızla yoğunlaşmaktaydı. Siyasal çatışma meclis içine kanalize edilemeyince bu kez meclis dışındaki araçlarla verilmeye başlandı.

Son aylarda iyiden iyiye belirginleşen bu durum ilginç sonuçlar getirdi. Temelinde zaten parlamento içine hapsedilemeyecek boyutlar kazanmış toplumsal hareket, böylece ilk kendiliğinden biçimlerini oluşturdu. Parlamenta-rizmin tarihî krizi bunu daha da kolaylaştırmıştı.

Son yıllarda toplumumuzun kabaca iki kampa ayrıldığı biliniyor. Bu durumda siyasal eylem kanallarının meclis dışı-

şında işlerlik kazanması olgusu, meclis dışında görece daha örgütlü olan siyasal akımların, bulunduğu kamplar adına mücadelede öncü olmalarına kendiliğinden yol açtı. Solda tüm parçalı yapısına rağmen sosyalistlerin, sağda ise MHP faşistlerinin kendi kamplarının diğer unsurlarınca ister istemez desteklenmelerinin nedeni ilk önce bundan ötürüdür.

Özellikle 1975 Ekim'inden itibaren sosyalistlerle MHP faşistleri arasında süren çatışma, —ki devlet güçlerinin açık desteğindeki faşist saldırılar idi aslında— yakın zamana kadar hem AP-MSP hem de CHP tarafından sağ-sol çatışması diye adlandırılıyordu. Bu iki taraf seçim sonuçlarının verdiği güvenle çatışmaları önemsemiyor ve örneğin AP, istediği an MHP faşistlerini dizginleyebileceğine inanıyordu. Bu hesaplar, eğer parlamento işler olsaydı, yani burjuva parlamentarizmi hâlâ geçerliliğini koruyor olsa idi ve ülkedeki politize olma durumu daha aşağı düzeyde olsa idi, doğru olurdu. (Bir ölçüde 1973-1975 Ekimi arasındaki gibi.)

Toparlarsak; 1976 yılının hemen başlarında durum, CHP ve AP gibi geleneksel partilerin artık müdahalelerini gerektiren bir hale gelmişti. Bunlar toprağın ayaklarının altından kaymasını kendi geleneksel usullerine göre önleme çarelerini aramaya telâşla koyuldular. AP'nin işi zordu. Adeta dörtlü oynayan bir mendil kapmaca oyunundaki gibi, mendilin uzun süre aynı durumda kaldığı, ama mendil kapmak için bekleyenlerin en uygun anı kolladıkları bir halin içindeydi. Hükümetin bu yapısı AP'nin elini ayağı-

ni bağıyor ama içten içe kıpırtılar duyuluyordu.

CHP'nin parlamento içinde sonuç almaya yönelik girişimleri, bunalımın doruğa yaklaştığı Ocak ayı ortalarından sonra başlatıldı. MSP ile gizli temaslara girildi. «Bağımsızlar» ve CGP üzerine çalışıldığı haberleri geldi. Buna ek olarak kamuoyunu oluşturan çeşitli örgütler, kurumlar nezdinde CHP'nin bu girişimlerini desteklemeleri yolunda çağrılar, temaslarda yapıldı.

CHP'nin ilginç girişimlerinden biri de henüz MC politikasına açıkça angaje olmamış veya bu politikaya çeşitli nedenlerle ters düşen devlet kurumlarına yönelikti. O bilinen «kerim devlet», «devletin korunması», «devletin tarafsızlığı» sloganları sıkça duyulur oldu. Bununla bazı bürokrat kadrolarda hâlâ yaşayan «devletin partisi CHP» imajını diriltmek ve MHP güçlerinin geleneksel devlet kuvvetlerinin yanında ve onları adeta peşine takarcasına yürüttüğü faaliyetten tedirgin olanları harekete geçirmek isteniyordu.

Bunun sonucu CHP'nin MHP ve ona bağlı Ülkü Ocaklarına yönelik ithamlarının yoğunlaşması oldu. «Saygıdeğer bürokratların» elitist değer ölçülerini rahatsız eden bazı ifşaatlar doldurdu ortası. Ülkü Ocaklarını katillerin yönettiği keşfedildi. Bürokrat elitleri daha da telâşa vermek için, onlara kendi devlet organlarının bile bu «katillere özgü» usullere alıştırdığı söylenip, Zeytinburnu, Pazarcık ve Malatya olaylarının tahkikat sonuçları açıklandı. (Bu konuda M. Belge'nin bu sayımızda yer alan CHP üstüne yazdıkları yeter açıklıktadır. Bunun için olayın diğer yanına geçelim.)

M. Belge'nin sözünü ettiğimiz yazısında da belirttiği gibi MHP şimdi savunmadadır. Hatta geri adım attığı da söylenebilir. Ancak buradan yola çıkıp «defterinin dürülmekte olduğu»nu söylemek ancak saf «demokratik sol»culara vergidir.

MHP, faşist bir partidir. Ve faşizm için zor, yalnızca bir araç değildir, bir ilkedir, toplum yasasıdır. Bunun için o, terörü bir bastırma metodu gibi ele almaz,

propagandasını da bununla yapar. Eğer bu gün MHP kendi dışındaki partiler tarafından zorba olduğu için suçlanır ve diyelim hükümetten çıkarılırsa veya çıkarsa bu onun yenilgisi olmayacaktır. Görünüşte birtakım kazanılmış mevzilerini terkedecek ve belki de kendi içinde ayrılmalar olacaktır. Ama bunlar MHP'nin faşizmin bir siyasal alternatif olarak yerini kaybetmesi anlamına kesinlikle gelmez. Aksine bir yeni başlangıç olur bu. Mülk sahibi sınıfların geniş kesimleri için faşizm, bunların her bunalıma düşüşünde bir kere daha canlandırabilecekleri bir siyasal tercih olma durumunu koruyacaktır.

Bugün özüne yönelik bir siyasal kampanyanın sonucu olarak değil, sırf metodlarına diğer mülk sahibi sınıf partilerinin uymakta tereddüt ettikleri için eleştirilen MHP, koşullar nitelikçe aynı kaldığı sürece yeniden ve daha kuvvetli olarak ortaya çıkar. «Komünizm'le gerektiği gibi, en tavizsiz usullerle savaştıkları ama engellendiler» diye düşünen eğilimlerin, kesin tercihleri zorlayan dönemlerde ne denli kolayca yaygınlaştığını unutmamalıyız. Sosyal demokratlar ve popülistler ancak kulaklarının dibinde bağırıldığı zaman duyabilme «yetenegi»ne sahiptirler ve unutmaları mazur görülebilir. Sosyalistlerin ise herşeyden öte unutamayacakları hedef ve deneyleri vardır.

Üzerinde özellikle durmak istediğimiz bir gelişme var. Bu gelişme aslında doğaldı. Ama bir politik seçim, kendi mantıklı uzantılarına vardığı ve bu varış noktasının adını açıklıkla ilân ettiği zaman genellikle çevrede şaşkınlık uyanır.

Sözünü etmek istediğimiz şey Fransız Komünist Partisi'nin XXII. Kongresinde alınan «proletarya diktatörlüğü kavramının terki» kararı. Yukarıda değindiğimiz gibi bu karar FKP'nin hiç olmazsa son 15 yıllık politikasının doğal gereğidir. Bu bakımdan aslında şaşırtıcı gelmemelidir.

İleride bu dergide konuyu etraflıca ele almaya kararlıyız. Ancak şunu hemen belirtelim ki, bu konuda temel yarımız açıktır: Biz bu kavramın Marksizm - Leninizm'in son derece temel bir kavramı olduğunu biliyoruz ve araştırmamız bu kavramın içeriğini bir kez daha belirtmek yolunda olacaktır. Hiçbir taktik gerekçe «proletarya diktatörlüğü» kavramını, o bilinen gerici yönetimlere özgü «diktatörlük» imajının ürkütücü görüntüsü ile aynı düzeye indirgeyenlerin ölçülerini kullanmayı haklı gösteremez. Çünkü bu kavram «taktik» bir kavram değildir.

Açıktır ki FKP'nin bu kararı, ÇKP eğilimine propaganda malzemesi sağlayacak ve onların «proletarya diktatörlüğü» kavramını iyice manipüle etmelerine yol açacaktır. ÇKP eğiliminin bu dergide yapılan oldukça detaylı sergilenmesinden çıkan sonuç; onların özünde bu kararın da gerisinde oldukları idi. Sözünü ettiğimiz araştırma; konunun, bugünkü siyasal durum içindeki tarafların yerini bir kez daha tayin eder biçimde ele alınmasına yönelik olacaktır.

Bu sayıdaki yazılar arasında önemini vurgulamak istediğimiz bir tanesi İstanbul İktisat Fakültesi Doçenti Asaf Savaş Akat'ın teorik incelemesi. İkinci kısmını daha ileride yayımlayacağımız bu inceleme, somut bir araştırma değil, böyle bir araştırmanın teorik ön çalışmasıdır. İlgiyle okunacağına ve tartışma açacağına inanarak yayımlıyoruz bu yazıyı.

Mehmet Ayhan, genç bir incelemeçi. Bu sayımızdaki kültür araştırması, yayımlanan ilk yazısı oluyor. Üzerinde çalışılmış, oldukça geniş bir okumaya dayanan bir yazı. Mehmet Toker özenli çalışmalarına devam ediyor. Bundan sonra da değerli ürünler verebilecek bir genç yazar.

Roland Barthes, Haluk Şahin ve Ahmet Eken'in yazıları, değişik alanlardan aynı temel konuya yaklaşıyorlar. Kapitalist toplumda üstyapılar, ideolojiler ve bunların işlevleri. Haluk Şahin uzun süredir dergilerde yazılarını yayımlamaya vakit bulamıyordu, çünkü önce televizyonda, sonra da *Politika* gazetesinde yoğun bir çalışmaya gömülmüştü. Dergilere yeniden dönerken, bu kısa ama özlü yazısının *Birikim*'de çıkması bizi ayrıca sevindirdi.

Ahmet Eken'i *Birikim* okurları Nâbizade Nâzım üstüne yazısından hatırlayacaklardır. Bu genç yazar, o konudan sonra pek beklenmeyecek bambaşka bir konuyu, Türkiye'de spor, futbol «ideolojisi»ni inceledi.

Bu sayıda şiirleri yayımlanan şairlerden İzzet Yasar bilinen bir genç şairdir. Son yıllarda Türkiye'de devrimci şiir akımı içinde bir hayli ihmal edilen mizah türünü başarıyla uyguluyor bu şiirlerinde. Mizahı, küçük burjuvazinin acı eleştirisiyle birleştiriyor.

Bu sayının son bölümünde bizleri sevindiren bir başka yenilik var. Bu İstanbul Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü asistanlarından Uluğ Nutku'nun mektubu. Nutku, 10. sayımızda yayımlanmış bir yazının bir bölümü için eleştirisini bir mektup halinde bize ilettiler. Bu, bize, başlatmayı istediğimiz, ama uygun mektup gelmediği için başlatamadığımız bir sütun açma imkânı verdi. Dergiye yöneltilen bu gibi eleştirileri, gerekirse bir cevapla birlikte, bu şekilde yayımlayacağız. Tabii bu çeşit eleştirilerin mutlaka mektup biçiminde olması gerekmiyor. *Birikim*'de çıkmış yazılara karşı verilecek cevapların her zaman dergide yayımlanabileceğini açıkça duyurmak isteriz.

Birikim